

Dr hab. Marek Ordylowski
Prof. Dolnośląskiej Szkoły Wyższej
We Wrocławiu
Ul. R. Traugutta 127 m.7
50-419 Wrocław

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgra Daniela Bakoty pt. „ Kultura fizyczna w województwie częstochowskim w latach 1975-1998,, ss.523.

Badania nad dziejami sportu polskiego po II wojnie światowej, w różnych aspektach, mają już swoją bogatą historiografię. Także wiele prac poświęcono przemianom, w polskiej kulturze fizycznej. Opracowano dzieje dyscyplin sportowych, zwłaszcza tych najbardziej popularnych, dzieje organizacji zajmujących się popularyzacją sportów, a także dzieje kultury fizycznej w różnych regionach kraju. W ten nurt wpisuje się praca magistra Daniela Bakoty na temat kultury fizycznej w byłym województwie częstochowskim w okresie jego istnienia, to jest w latach 1975 -1989. Zarówno tematyka pracy jak i ramy chronologiczne są tu logicznie uzasadnione, praca obejmuje bowiem cały okres istnienia województwa, od jego powołania w 1975 roku do reformy administracyjnej z 1998 r., likwidującej gierkowskie struktury administracyjne.

W swych rozważaniach doktorant sięgnął głęboko w historię kultury fizycznej na terenach wchodzących w skład województwa częstochowskiego, by pokazać struktury i tendencje rozwojowe na omawianym obszarze, a także dzieje organizacji sportowych, administracji / w tym szkolnej/ szkolnej zajmującej się upowszechnianiem kultury fizycznej, organizacją zawodów sportowych i masowej rekreacji. Ważnym walorem, pracy jest uwypuklenie roli szeregowych działaczy sportowych, którzy działali bezpośrednio na najniższych szczeblach struktur sportowych, pracując zazwyczaj społecznie.

Podjęmując pracę nad rozprawą doktorant przeprowadził bardzo szeroką kwerendę źródłową: przede wszystkim zajrzał do archiwaliów przechowywanych w archiwach państwowych wytworzonych przez ówczesne władze polityczne i administracyjne. Stąd kwerenda w aktach Komitetu Centralnego PZPR, komitetów wojewódzkich tej partii w Katowicach i

Częstochowie, aktach administracji państwowej/ Urzędu Wojewódzkiego i Urzędu Miejskiego w Częstochowie, samorządu/ Wojewódzka Rada Narodowa/, a także politycznych organizacji młodzieżowych, jak ZMS, ZMW, ZSMP, ZSP, archiwa 17 organizacji i klubów sportowych, szkół. Źródłem dla doktoranta były także kroniki klubowe i księgi pamiątkowe.

Przejrzał także opublikowane teksty źródłowe dotyczące sportu, akty normatywne i biuletyny, jak również protokoły kontroli przeprowadzanych przez inspektorów z urzędu wojewódzkiego. Nawiasem mówiąc te ostatnie winne znajdować się w bibliografii jako dokumenty archiwalne, a nie jako źródła drukowane.

W sumie autor przeprowadził bardzo bogatą kwerendę źródłową, uzupełnioną równie imponującą literaturą przedmiotu. W rezultacie powstało dzieło obszerne, szczegółowo opisujące dzieje kultury fizycznej w regionie częstochowskim.

Tekst rozprawy podzielono na 9 rozdziałów:

Pierwszy poświęcony został charakterystyce województwa częstochowskiego w omawianym okresie i bardzo skrótowym dziejom regionu, omówieniu życia społ.- polit., oświaty i kultury. Zbrakło mi tu pogłębionej analizy gospodarczej, co potem zemściło się przy omawianiu trudności okresu transformacji ustrojowej.

Drugi omawia dzieje kultury fizycznej w regionie od podstaw, a następnie jej odbudowę i rozwój po II wojnie światowej. Rozdział III omawia uwarunkowania prawno-organizacyjne i finansowe kultury fizycznej w regionie w latach 1975-1998, Kolejny rozdział –IV- charakteryzuje kadrę szkoleniową, sędziowską a także aktyw społeczny w sporcie częstochowskim, rozdział V charakteryzuje wychowanie fizyczne i sport w szkołach, a także organizacje społeczne zajmujące się sportem w szkole, rozdział VI omawia organizacje sportowe i społeczne, rozdział VII - najobszerniejszy – bo liczący 211stron, czyli połowę tekstu, szczegółowo omawia sport wyczynowy w województwie, rozdział VIII poświęcono rekreacji i turystyce oraz organizacjom promującym ten rodzaj aktywności fizycznej, zaś ostatni rozdział –IX rehabilitacji ruchowej.

Praca jest obszerna, bo zawiera 405 stron tekstu i 42 strony aneksów, w których obok licznych tabel autor zamieścił biogramy najwybitniejszych częstochowskich sportowców.

Praca zaopatrzona została także w indeks nazwisk. Całość dysertacji wyraźnie pokazuje, że autor przemyślał temat i logicznie zaprezentował swoje wywody

Uwagi szczegółowe:

s. 1 – monografie sportu w poszczególnych województwach opracowano nie tylko w odniesieniu do wymienionych województw. Dużo wcześniej, w dawnym województwie

zielonogórskim/ obecnie lubuskim/ czy dolnośląskim powstało szereg pionierskich prac o początkach kultury fizycznej. Nie zawsze były to prace doktorskie, a często magisterskie, wystarczy popatrzeć na dorobek zespołów pracujących pod kierunkiem profesorów J.Gaja i Woltmanna czy L. Szymańskiego. Uczni ci organizowali badania nie tylko nad dziejami swoich regionów, ale także innych terenów, np. Koszalińskiego, Wielkopolski, Pomorza itp.

s.23 w moim przekonaniu autor zbyt skrótowo przedstawił powojenne dzieje Częstochowy, a przecież wówczas rozwinął się Częstochowski Okręg Przemysłowy z mocnym przemysłem, który finansował sport.

s.38 błąd nie Barkochba tylko Bar Kochba. To częsta nazwa żydowskich organizacji i klubów sportowych nadawana dla upamiętnienia żydowskiego bohatera narodowego Szymona Bar Kochby, poległego w 135 r. n.e. podczas powstania narodowego skierowanego przeciw Rzymianom.

s. 43 nie *Hapeol* lecz *Hapoel*/ hebrajskie robotnik/ - to żydowskie kluby sportowe związane z syjonistyczną organizacją Żydowską Histadrut, podobnie chyba nie Gwiazda-Szter tylko Gwiazda- Sztern.

s. 47 pełna nazwa organizacji to ZMW RP „Wici”.

s.50 – niejasne sformułowane zdanie; w jednym ciągu i polegli w walce zbrojnej, pomordowani w egzekucjach, obozach zagłady, jak i pomordowanych przez Sowietów.

s. 52 moim zdaniem trzeba poświęcić choćby akapit o początkach szkolnictwa wyższego w Częstochowie, bo to ponad 60 lat, z tekstu nie bardzo jasno wynika skąd w Częstochowie wziął się AZS

s. 53 wydaje mi się , że tu potrzebne są daty, bo zanim powstała Liga Przyjaciół Żołnierza istniało Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza, działały też Liga Lotnicza, Liga Morska, potem LPŻ a na końcu LOK.

s. 54 zmiany nazwy , o których autor pisze wynikały z reorganizacji, Liga Lotnicza powstała w 1946 roku, w 1953 została włączona do Ligi Przyjaciół Żołnierza wraz z Ligą Morską, działającą od 1918 r., reaktywowaną w 1944r., następnie reaktywowana jako Liga Morska w 1981, czy działała na terenie Częstochowy?

s. 68 przy odsyłaczach do gazet przydałyby się nazwiska autorów/ jeśli są/ i koniecznie tytuły artykułów. Bardzo często już sam tytuł wiele mówi.

s. 75 coś nie chce mi się wierzyć by w 1984 r. nakłady na kulturę fizyczną wynosiły tylko 23 300 000 złotych.

s. 76 w.13 – o jakim Zarządzie Głównym autor pisze? Może warto kilka zdań o zadaniach WFS.

s.79 i nast. Chętnie widziałbym głębsze omówienie zmian, jakie zaszły w państwie, a w związku z nimi przemian w kulturze fizycznej. Dopiero na s. 84 autor pisze o trudnościach finansowych a ani słowa o transformacji ustrojowej, która skutkowała omawianymi przez autora zmianami. S. 86 ni rozumiem dlaczego omawianie kadr szkolnych autor zaczyna od utworzenia fakultetu wf, a nie stanu kadry. Przecież utworzenie fakultetu było realizacją potrzeb regionu w tym zakresie. Wcześniej, jak sądzę potrzeby regionu zapewniała uczelnia katowicka –WSWF/AWF i inne znajdujące się w pobliżu tzn. Kraków i Wrocław.

s. 95-96 problem braku kwalifikowanych nauczycieli wiązał się integralnie ze sprawą płac. W wielu regionach nauczyciele wf dorabiali jako trenerzy np. w LZS toteż kiedy w latach 90-tych XX wieku obcięto dotacje dla LZS odbiło się to natychmiast na kondycji finansowej nauczycieli. Wielu nauczycieli wf / zwłaszcza mężczyzn/trafiało do administracji szkolnej jako dyrektorzy szkół podstawowych i średnich, wizytatorzy itp.

s. 103 przydałoby się podać, ile było szkół, wówczas dane dotyczące obiektów sportowych byłyby bardziej wyraziste

s. 129 sądzę, że należałoby wyjaśnić powody decyzji Urzędu Wojewódzkiego o wstrzymaniu dotacji dla ZW TKKF

s.130 skąd taki spadek liczby ognisk TKKF? Trzeba to koniecznie wyjaśnić; czy przypadkiem nie jest to efekt spadku finansowania tych kół przez zakłady pracy po transformacji?

s. 137 znów brak informacji o przyczynach zaprzestania działalności przez Zrzeszenie „Start”.

s. 145 informacja o pogorszeniu się sytuacji finansowej AZS spowodowanym przez upadek zakładów pracy i prywatyzację jest o tyle niezrozumiała, że wcześniej Autor słowem nie wspomniał o finansowym wsparciu AZS przez miejscowe zakłady pracy.

s.150 może warto wyjaśnić na czym polegały warunki uzyskania Odznaki Sprawności Obronnej i co to miało wspólnego z kulturą fizyczną

s. 157 czy w Częstochowie nie działał Socjalistyczny Związek Studentów Polskich?

s.159 skąd takie różnice w ilości klubów należących do Federacji? To wymaga komentarza.

R VII cz.3 osobiście sugerowałbym , aby przy omawianiu poszczególnych klubów wspomnieć jednak , czy kluby te rozpoczęły działalność dopiero od 1975 r. , czy też mają o wiele dłuższy rodowód.

s. 318 przydałaby się informacja o powodach wykreślenia z rejestru sekcji łuczniczej LKS „Start”.

s. 320 i nast. wyliczając sukcesy strzeleckie warto wymienić konkurencje, w których triumfowali zawodnicy częstochowscy, bo nie wiadomo czy chodzi o broń pneumatyczną, małokalibrową, śrutową kulową czy pistolet.

s.336 -7 warto podać ilu pilotów należało do sekcji, ilu wyszkolono, na jakich maszynach

s. 337 wydaje się, że należałoby podać jakie to odznaki turystyczne przyznano, jest ich bowiem sporo: turystyki pieszej/ OTP/, górskiej/GOT/, kolarskiej/KOT/,narciarskiej/GON/, kajakarskiej/ TOK/, żeglarskiej/ ŻOT/, jeździeckiej/JOGT/, podwodnej/OT Podwodnej/ motorowej/MOT/, a także wersje młodzieżowe jak Kiełbik czy Siedmiomilowe Buty. Jaka była przyczyna spadku przyznawanych odznak? Czy to spadek zainteresowania turystyką zorganizowaną, czy inne przyczyny?

Podsumowując stwierdzić należy, że autor postawił przed sobą urozmaicony kwestionariusz pytań badawczych i udało mu się dokonać analizy wielu aspektów funkcjonowania instytucji związanych ze sportem w dawnym województwie częstochowskim. Doktorant przy tym nie zrezygnował z omówienia zagadnień trudnych i kontrowersyjnych, jak sprawy kadrowe, stosunki finansowe, polityka władz wobec sportu. Interesowało go bardzo szerokie spektrum spraw związanych zarówno ze sportem, jak i upowszechnieniem aktywności fizycznej mieszkańców regionu.

W rezultacie otrzymaliśmy rzecz dobrze napisaną, traktującą o trudnym okresie w dziejach kultury fizycznej regionu.

Autor pokazał w jak trudnych warunkach działali ludzie zajmujący się kulturą fizyczną w regionie, w jak ciężkich warunkach przyszło działać im działać, zwłaszcza po 1989 roku.

Mimo wykazanych niedociągnięć stwierdzić należy, że postawione przez doktoranta zadanie zostało przez niego w pełni zrealizowane. Pracę mgra Daniela Bakoty cechuje samodzielność sądów i opinii oraz umiejętność konfrontacji różnych przekazów źródłowych. W związku powyższym występuję do Rady Zamiejscowego Wydziału Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim o dopuszczenie jej autora mgra Daniela Bakoty do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wrocław, 24 kwietnia 2012 r.

Prof. DSW. dr hab. Marek Ordyłowski